

UKRAINA RIIKLIK TERVIKLIK ROHELISE ÜLEMINEKU HINDAMISARUANNE

IVO KRUSTOK

TÖÖTAME REGIONAALSELT KOLMES RIIGIS

Nimi

Armeenia, Moldova ja Ukraina
roheline üleminek

Ajakava

4 aastat (2023-2027)

Doonor

Rootsi rahvusvaheline arengukoostöö
agentuur (Sida)

Eelarve

5.5 mln EUR

PROJEKTIL ON VIIS PEAMIST LÜLI...

1: Riiklik hindamine

Anda ülevaade rohepöörde vajadustest ja võimalustest, mida puhtale majandusele üleminek loob.

2: Rohelisele majandusele ülemineku strateegiad

Toetada valdkondlike dekarboniseerimise ja puhta tööstuse strateegiate loomist.

3: Pilootprojektid

Valdkondlikes strateegiates kindlaksmääratud ja seatud prioriteetide põhjal luua investeerimisvalmis projektide portfell.

4: Tehniline tugi ja võimekuse arendamine

5: Kommunikatsioon ja kaasamine

...JA TÖÖTAME TERVIKLIKU VAATE NIMEL

Riiklik hindamine

Hindamisaruanne

Annab rahastajatele ja poliitikakujundajatele ülevaate peamistest tegevustest, et tagada lühiajaliste meetmete ja poliitikate toetamine pikaajaliste roheülemineku eesmärkide saavutamisel.

Avalikkuse arvamuse analüüs

Annab ülevaate sellest, kuidas avalikkus näeb kliima- ja keskkonnateemasid ning kuidas nad näevad roheülemineku edenemist.

Kliimaneutraalsuse töörist

Loob poliitikakujundajatele ja ekspertidele tööriista kliimaneutraalsuse saavutamise teekondade arvutamiseks, andes samal ajal ülevaate sotsiaal-majanduslikest teguritest.

UKRAINA ROHEÜLEMINEKU ANALÜÜS

Mõõdukas kindlustunne kliimateadmistes

Kuigi 61% ukrainlastest peab oma kliimateadmisi heaks või väga heaks, hindab 39% neid keskpäraseks või kehvaks. Teadmised on kõrgeimad 45–54-aastaste seas.

Inimtekkelise kliimamuutuse lai tunnustamine

Metsaraadamist peetakse laialdaselt (kuni 96%) kliimamuutuse põhjustajaks, samas kui madalat energiatõhusust tunnistatakse kõige vähem.

Õhukvaliteet ja jäätmekäitlus on peamised kohalikud mured

Halva õhukvaliteedi tervisemõju puudutab pealinnas üle kahe kolmandiku elanikest;halb jäätmekäitlus on eriti terav maapiirkondades (58%).

Jäätmekäitlus on keskkonnaprioriteetide tipus

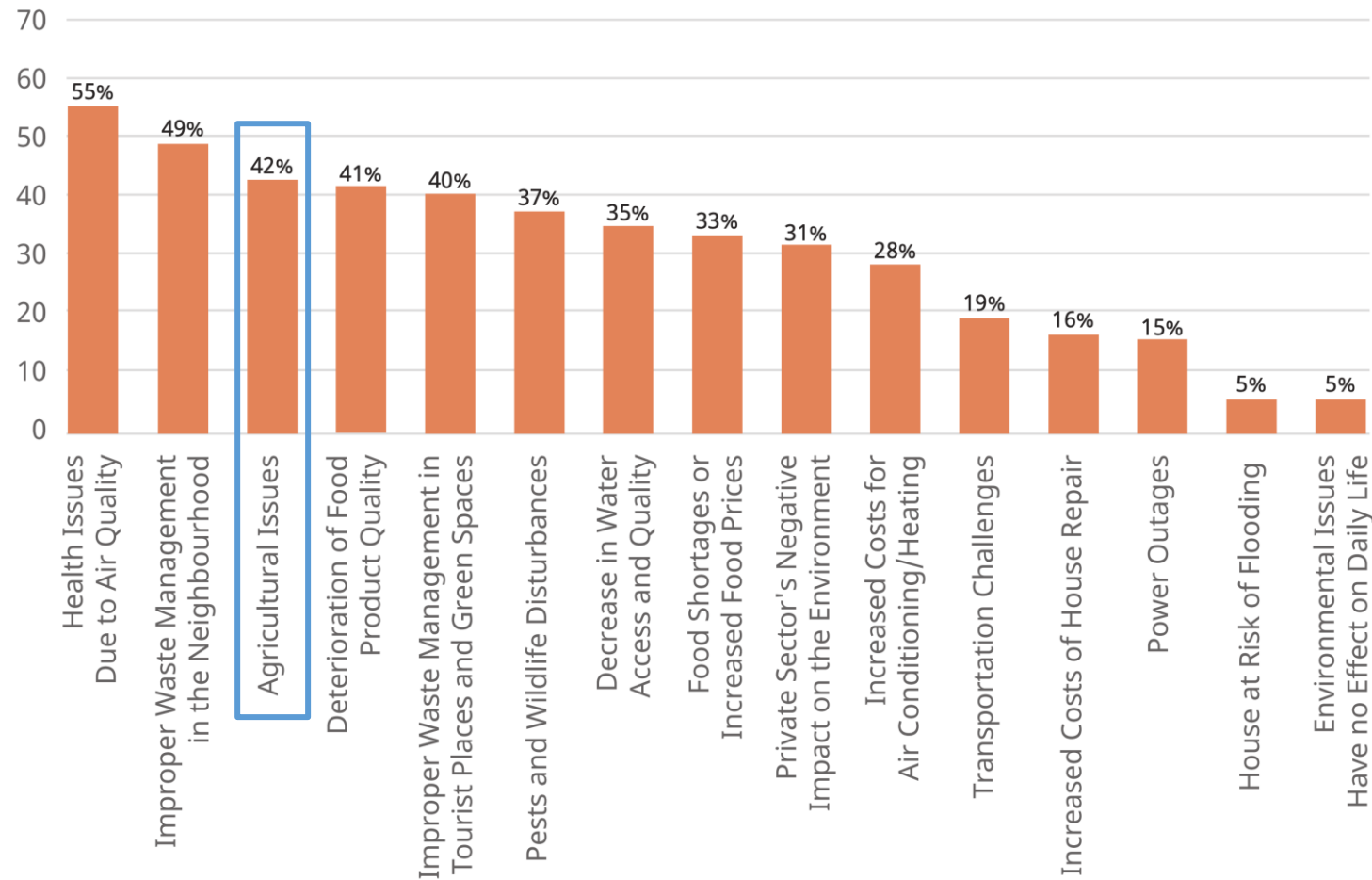
Jäätmekäitluse parandamine on inimeste peamine keskkonnaprioriteet, järgnevad puhas vesi, heitmete vähendamine ja parem õhukvaliteet.

Taastuenergiasse suhtutakse kahetiselt, ehkki toetusi pooldatakse

Kuigi paljud pooldavad rahalist tuge kodumajapidamiste taastuenergiALE, püsib eriti maa- ja väiksemates linnapiirkondades skeptilisus selle keskkonnakasu suhtes.

KESKKONNAPROBLEEMIDEST MÕJUTATUD IGAPÄEVAELU VALDKONNAD UKRAINAS (%)

Toidu kvaliteedi halvenemine teeb muret 47%-le maa- ja 40%-le linnaelanikest.

Maapiirkonna vastajad toovad esile ka **põllumajanduslikke väljakutseid** (51%) ning piiratud ligipääsu puhtale veele ja sanitaaringimustele (36%).

ENAMIK SEKTOREID LIIGUB ROHE-EESMÄRKIDE POOLE

Sektor	Rohepöördeks valmisolek
Kliimamuutus	Märkimisväärne areng
Energeetika	Märkimisväärne areng
Puhas tööstus	Mõningane areng
Hooned ja renoveerimine	Mõningane areng
Transport ja liikuvus	Mõningane areng
Säästev põllumajandus	Mõningane areng
Elurikkus	Mõningane areng
Keskkonnareostus	Vähene areng
Rohepöörde rahastamine	Mõningane areng
Õiglane üleminek	Vähene areng
Digitaliseerimine	Mõningane areng
Teadus ja innovatsioon	Mõningane areng

KOLM HORISONTAALSET PROBLEEMI, MIS MÕJUTAVAD JÄRJEPIDEVALT PEA IGA SEKTORIT

**HORISONTAALNE
KOORDINEERIMINE**

**INIMRESSURSS JA
OSKUSED**

**MAAKASUTUS JA
PLANEERIMINE**

PÕLLUMAJANDUSE PEAMISED VÄLJAKUTSED

Ukraina põllumajandussektor on astunud esimesed sammud säästlikkuse suunas. Samas pole **sektor roheline ülemineku ideed veel terviklikult üle võtnud**.

Riiki toetab tugev põllumajanduslik ajalugu ja viljakas muld. Samas on **jätksuutlikesse praktikatesse suunatud rahastus praegu ebapiisav** ning puudub terviklik riiklik rohepöörde strateegia põllumajanduses.

Ukraina põllumajandus- ja toidusektor on kandnud **sõja tõttu märkimisväärset kahju**, mis ulatub üle 80 miljardi USA dollari.

Olemasolevad strategiadokumendid ja regulatiivsed kohandused viitavad järkjärgulisele arengule. Samas tähendavad **killustatud poliitikaprioriteedid ja piiratud finantsvõimekus**, et üleminek on endiselt ebaühtlane ega ole veel ümberkujundav.

Valitsus peab looma üldise visiooni ja kava põllumajanduse jätkusuutlikkuse eesmärkide saavutamiseks

See on vajalik nii ELiga liitumise ja poliitika ühtlustamise jaoks, kui ka Ukraina jätkusuutlikkuse eesmärkide ning põllumajandus- ja toidusektori konkurentsivõime saavutamiseks.

Ukraina põllumajandustootjad vajavad ELi praktikatele üleminekul rahalist ja tehnilist tuge

Sihtotstarbeline tugi väikese ja keskmise suurusega taludele on kriitilise tähtsusega maamajanduse taastamiseks pärast sõda ning aitab oluliselt kaasa Ukraina põllumajanduse dekarboniseerimisele.

Põllumajanduse kliimapoliitika väljatöötamist ja rakendamist tuleb tugevdada

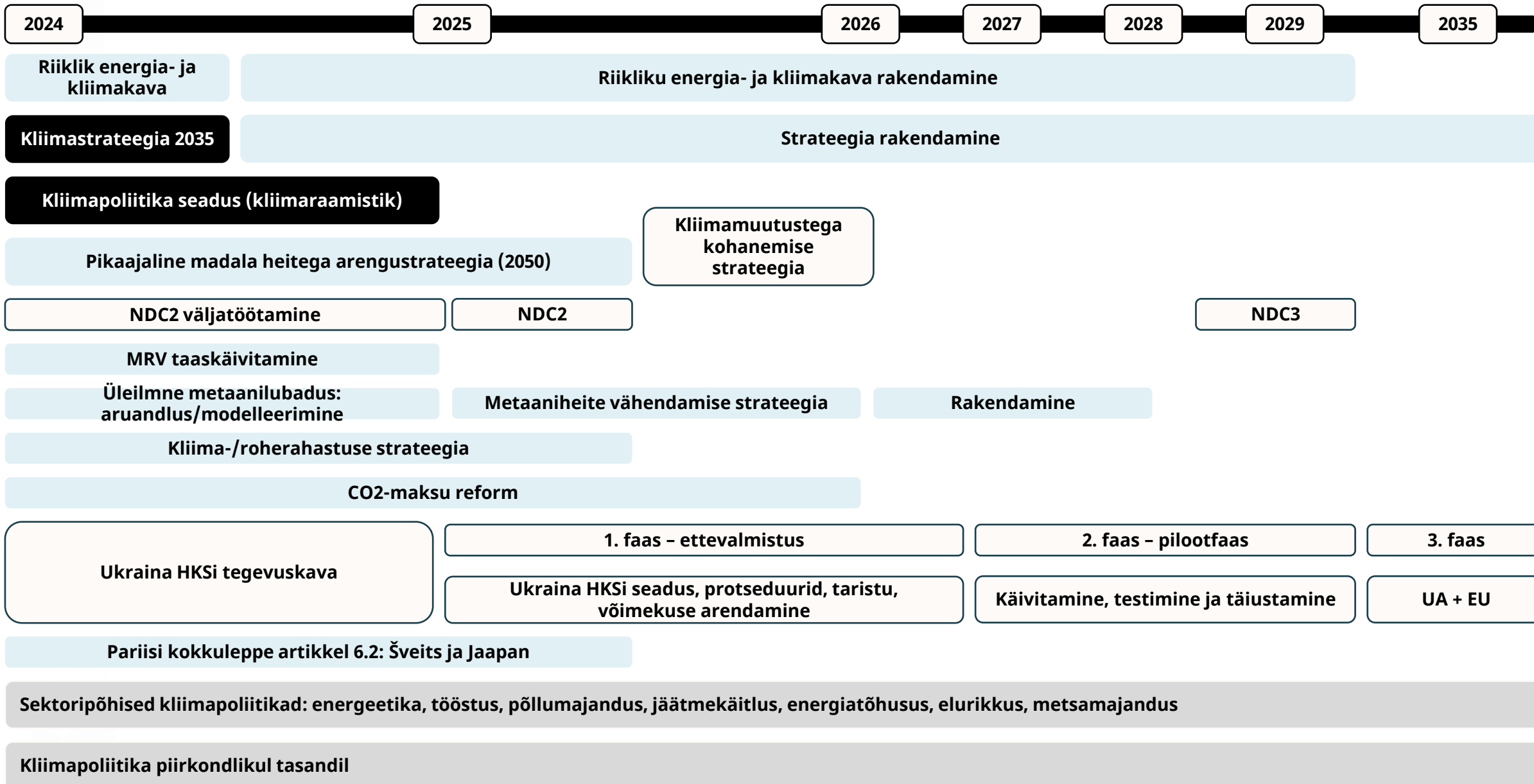
See peab hõlmama nii heitmete vähendamist paremate viljelusvõtete kaudu kui ka sektori kliimataluvuse suurendamist.

PÕLLUMAJANDUSE KLIIMAMÕJU VÄHENDAMINE

Ukraina kliimapoliitikas on lähiaastatel oodata palju arenguid

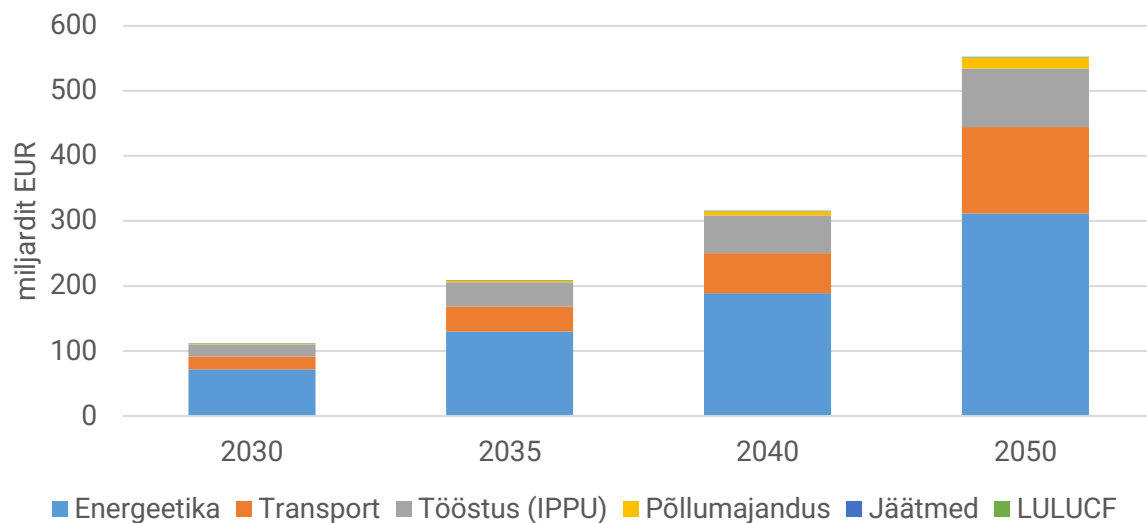
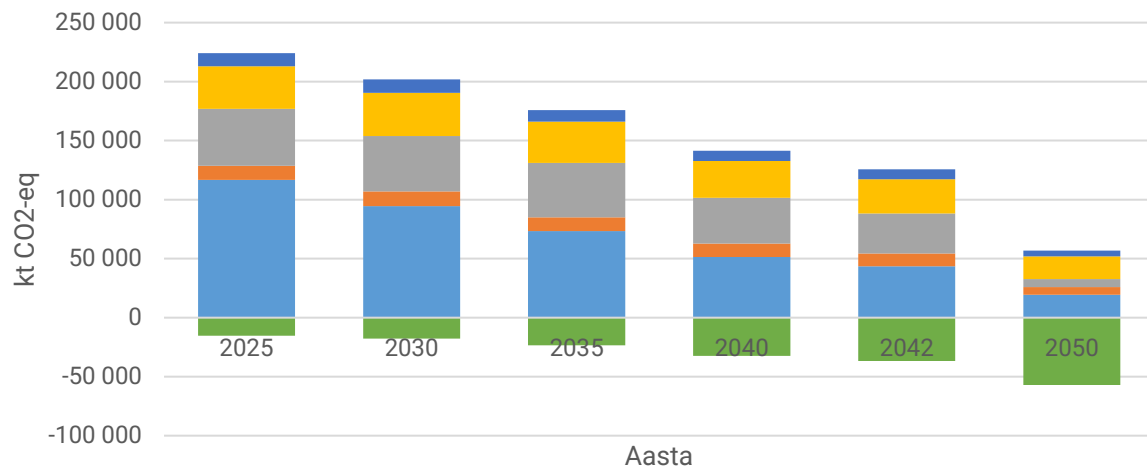
Allikas: Ukraina rohepöörde büroo (2025)

KHG HEIDE (MT)

Allikas: Green Deal Ukraina aruanne NIRi (2023) andmete põhjal

KLIIMANEUTRAALSUS AASTAKS 2050 ON VÕIMALIK

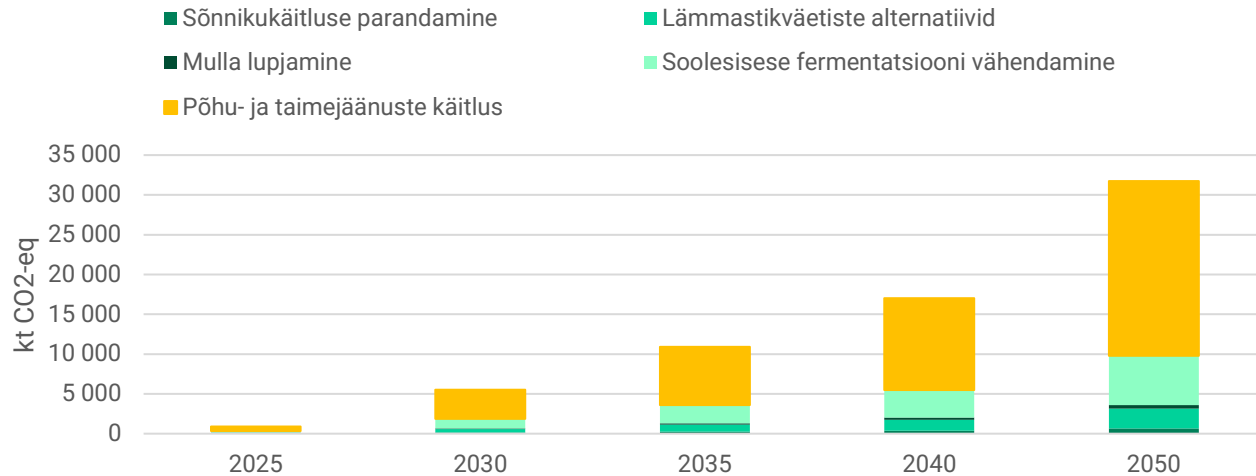
- Keskmise aastane lisainvesteering on ligikaudu **24 miljardit eurot** 23 aasta jooksul, lisaks tavapärasele arengule.

SEKTORITE INVESTEERIMISVAJADUSED

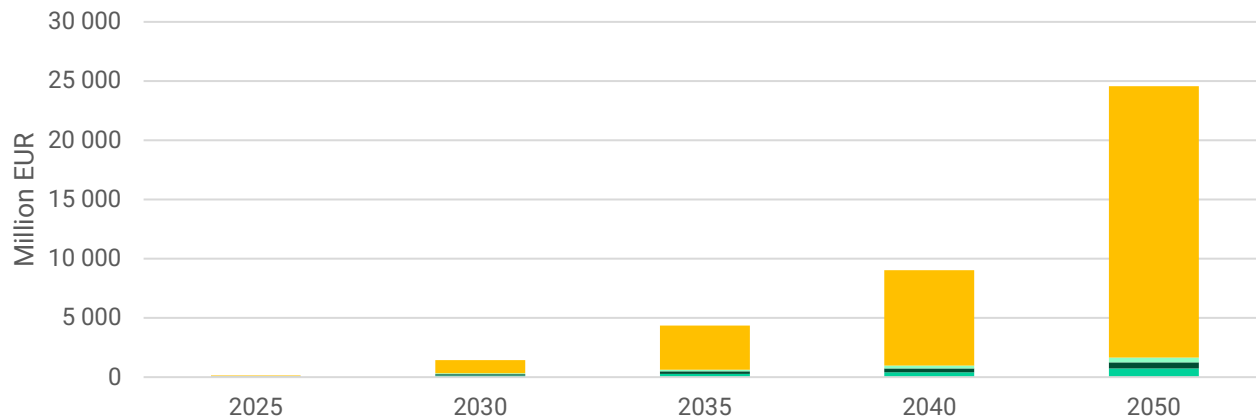
Energeetika	Transport	Tööstus	Põllum.	Jäätmed	LULUCF
€311.4bn	€132.9bn	€89.9bn	€17.1bn	€0.4bn	€0.81bn

- **Poliitiline toetus on ülioluline:** valitsuse stiimulid, regulatsioonid ja riskijagamismehhanismid on kriitilise tähtsusega hoovad erakapitali mobiliseerimiseks ja suunamiseks vähese CO₂-heitega lahendustesse.

HEITMETE VÄHENDAMINE PÕLLUMAJANDUSES

Investeeringute vajadus

- Suurim heitmevähendus tuleb **põhu- ja taimejäänuste käitlusest**.
- Järgnevad **soolesisene fermentatsioon ja lämmastikväetiste** alternatiivid.
- **Investeeringuvajadus on tugevalt kontsentreeritud**: põhukäitlus nõuab ~22,9 mld €, kaugelt enim.
- **Kulutõhusus erineb**: sõnnikukäitlus ja fermentatsioon annavad vähendust odavalt, põhukäitlus on mahukas, kuid kallis. Seega tuleks investeeringuid prioriseerida heite vähendamise tõhususe alusel.

Ukraina prioritiseerib roheüleminekut – see on nende jaoks EL läbirääkimiste kontekstis prioriteetne.

Avalikkuse jaoks on prioriteediks jäätmekäitlus, puhas vesi ja õhukvaliteet; taastuenergiasse suhtutakse veel kahetiselt. Toidu kvaliteet on inimeste jaoks oluline.

Kolm läbivat kitsaskohta: inimressurss ja oskused, maakasutus ja planeerimine ning horisontaalne koordineerimine.

Põllumajandus vajab riiklikku strateegiat, sihtotstarbelist rahastust väiketaludele ja tugevamat kliimapoliitikat.

Kliimaneutraalsus 2050 nõuab ~553 mld € investeringuid, suunatuna eelkõige energeetikasse; LULUCFi sidumine ja tugev poliitikaraamistik on edu eeldus.

AITÄH!

ivo.krustok@sei.org

